

Z I D O V

GLASILO ZA PITANJA ŽIDOVSTVA

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB
ILICA BROJ 31, III. KAT

IZLAZI SVAKOG PETKA
RUKOPISI SE NE VRAĆAJU

PRETPLATA: GOD. 60 D, POLUGOD. 30 D,
ČETVRTGOD. 15 D, POJEDINI BROJ 1.50 D.

Savezno Vijeće

Za dva dana sastat će se u Beogradu Savezno Vijeće, da primi izvještaj o radu u minuloj godini i da ustanovi radni program za narednu godinu. Sastaje se u času, u kojemu naš pokret stoji pred važnim odlukama u pitanju Jewish Agency-a. I ta je okolnost od velikog zamašaja. U dugim godinama stekli smo uvjerenje, da je cionistička organizacija kao nosilac misli izgradnje narodne domovine dosta jaka, da se može združiti s drugim grupama da zajednički izvrši započeto djelo u Palestini. Pregovori su se otežali, ali sad stojimo, ne varaju li znači, pred konačnom odlukom. Ova radosna činjenica stvorit će povoljno raspoloženje, ne samo u cionističkim krugovima, već kod svih, kojima je do ostvarenja narodne domovine. Ali iz ovoga raspoloženja, može i smije da proizlazi samo jedna parola: intenziviranje našega rada, naprezanje svih sila do krajnjih mogućnosti, da obezbjedimo izgradnju Erec Jisraela.

Da uzmognemo izvršiti taj zadatak treba stvoriti čvrstu organizaciju i oživljavati pokret svagdje ondje, gdje prijete opasnost da jenjava. Treba u cionističkim redovima da opet zavlađa ono oduševljenje i privrženost ideji, koja će biti kadra povući sa sobom i ostalo židovstvo. Samo tako, našom požrtvovnosti i primjerom, uspjeti će nam da širimo svijest dužnosti saradnje svih Židova na djelu izgradnje Erec Jisraela. Napredak rada u Palestini djelovat će sam po sebi na galut i podstreknuti na sve intenzivniji rad.

Pustimo po strani velike probleme, što pokreću danas našom organizacijom, jer treba da sve svoje sile posvetimo radu oko jačanja naših redova i namicanju sredstava za palestinski rad. Delegati treba da su prožeti idejom veličine zadatka i dužnosti, što ih imademo ispuniti. Više no ikad treba da budu naši redovi čvrsti, treba da imademo jedinstvo i predane radnike, koji će vršiti savjesno i zdušno svoje obveze. Ne tražimo novih puteva, ni rješavanje velikih problema, već, svijesni goleme odgovornosti, koja tereti cionističku organizaciju, želimo da se iskoriste u nas sve mogućnosti, a one su neizmjerne velike. Nemojmo se gubiti u suviše rasprave o metodama rada, da ne bismo pri tome izgubili s vida samu stvar.

Konkretni zadaci stoje pred nama i čekaju na svoje rješenje. Savezno Vijeće treba da stvori preduvjete, koji će pružati garancije da će se rad vršiti u onoj mjeri, koja odgovara potrebama Erec Jisraela.

Neka bi delegati Saveznog Vijeća u ovome ozbiljnome času imali na umu, da samo pozitivan rad vodi do željenoga rezultata. Neka im zaključci budu obilje poticaja, koji će pokrenuti sve sile, da u složnome radu doprinesu unapredjivanju konačnoga cilja: izgradnji Erec Jisraela.

Omladina prema Saveznom Vijeću

Trinaestog i četrnaestog sivana zaseda u Beogradu Savezno Vijeće S. C. J. I ovo će Vijeće morati da učini i nešto drugo, nego da tek određuje stav i stajalište S. C. J. obzirom na one skupne zadatke i probleme, koje ima da riješi Svjetska Cionistička Organizacija kao takova. Ako i postoji u vodstvu cionističke organizacije namjera, da se krajem ove godine sazove XIV. kongres namjesto godišnje konferencije, ipak ne će ovim našim Vijećem u Beogradu dominirati predmet, zbog kojega treba da se sazove kongres. Predsjednik se Weizmann vratio iz Amerike. On a i većina članova egzekutive stekli su u radu oko ostvarenja proširene Jewish Agency iskustva, koja traže neku reviziju i korekciju zaključaka i smjernica posljednjeg kongresa. Treba sazvati kongres da se odluči, što valja obzirom na ta iskustva korigirati i što se kod toga može iznovice ili tek prvi puta da konstatira. I židovstvo bi Jugoslavije kod tega opet trebalo da kaže svoju. Ono će, koliko se to može, po svoj prilici i reći svoju, ali u stvarnoj relaciji sila ne će mnogo dolaziti u obzir.

Ima rekoh nešto drugo, što će u glavnome činiti predmet ovoga Saveznog Vijeća. Jedno je Jugoslavenska Halučka Farma, a drugo — to je teže okrstiti — drugo je ono o čemu se u nas mnogo piše a još više govori: Sarajevo.

I Savezno Vijeće treba da riješivši mnoge interne slučaje i zapletaje što brže predje na rješavanje i ostalih konkretnih i aktuelnih zadataka. A u centru svega našeg gibanja stoji konkretan pozitivan zadatak: Jugoslavenska Halučka Farma. Odredjeni zadatak principijelne i specijalne sadržine, koji može da pomakne polugu psihičnog stanja u našim regovima. Činjenica, da jugoslavenski Židovi otkupljaju komadićak Erec-Jisraela, postojala je i prije. Ali se je ta činjenica gubila u magli neke daleke neodređenosti patetičkih momenata i poetičke frazeologije općih, zajedničkih, židovskih i cionističkih zadataka. Danas je ta činjenica specijalnija i određena. Pored toga, što se ovakvim specijalnim određivanjem, kako to pokazuje

dosadanje iskustvo, može lakše da sakuplja novac, jer je svrha bliža i nešto aktuelnija, ima u svemu tomu mnogo važno i dobro za nas koji smo ovdje. Veza između nas i Erec Jisraela postaje neposrednija i jasnija. I odsada će svakome biti mnogo lakše da kida i reže sponu, što ga ovdje vežu s okolinom, jer će to kidanje biti organskije i mirnije, bez eventualnih usiljenih skokova i sugeriranih odreknuća. Jugoslavenska Halučka Farma mora biti stanica i uži dom onih, koji su u zemlji i koji u nju dolaze. Mora da bude put, kojim će oni što iz naše sredine sele preko izlaziti iz psihičnog ruha ovdašnje galutske okoline i aktivno ulaziti u obnovnu i obnovljenu sferu Erec Jisraela. Halučka nam Farma mora biti svrha i sredstvo. Vrata kojima će svi odlučni i izgrađeni cioniste Jugoslavije moći što lakše da udju u Zemlju.

Veza, kojom je većina nas sve dosad vezala sebe o Erec Jisrael, karakterizovana je u znatnom svom dijelu nekom romantičarskom čeznutljivošću i nekim idealizovanim predodžbama. Bilo je krivo, što su se oni, koji odoše preko, tako brzo i na tako dugo vrijeme odrekli svake brige za one, koji ostadoše ovdje. Možda bi u nas mnogošta bilo zrelije i pozitivnije, da su ljudi, koji su iz naše sredine pošli u Erec Jisrael, umjeli održati neku vezu između nas kao skupine i njih, pa makar osamljenih pojedinaca. Preselenje u Erec Jisrael može da znači odreknuće od galuta, ali ne mora i ne smije da znači odbacivanje svake brige za one, koji silom prilika — ličnih i općih — moraju da ostanu u galutu. Na raspravama Saveznoga Vijeća trebalo bi ovdje nabačenu potrebu stvarne i iskrene neposredne povezanosti ozbiljno raspraviti. O tom se pitanju začudo toliko malo pisalo u našem novinstvu. — Svim našim listovima uopće ne dostaje dovoljan elasticitet i dobra aktuelnost. Upravo bi kulturni rad, o kojem tajnički izvještaj za prošlu radnu godinu S. C. J. ima toliko malo da kaže, mogao novinstvom biti veoma forsiran i unapredjen. I pitanju bi reforme našega novinstva moralo ovo Savezno Vijeće posvetiti više pažnje nego je to — čini se — predviđeno i određeno.

A omladinsko je pitanje u kompleksu kulturnoga rada neki privjesak svakog Saveznog Vijeća. Privjesak u formi jednog referata, koji u stvari ostaje referat, izričaj nečijeg mišljenja, a u najboljem slučaju pozitivan apel, koji prelazi granice konvencionalne rezolucije o nastojanju, da se poprave odnošaji i uredi kooperacija između starih i mladih. Ti odnošaji i ta

Novi stadij Jewish Agency-pitanja

Donijeli smo već prije izjave g. Levite o američkim predlozima glede Jewish Agency, kako ih je donio varšavski »Najer Hajnt«. Cijonistička nas egzekutiva u toj stvari obavještuje i kaže, da su izjave g. Levite neautorizovane, i u najvažnijim točkama neispravne. Brzjav istog sadržaja, potpisan po dru Weitzmannu, izašao je i u »Najer Hajntu«.

Donašamo članak, koji je k gornjem pitanju osvnuo u centralno cijonističkom glasilu »Haolam«.

»U broju 122. »Najer Hajnta« izašao je na osnovu podataka g. Levite izvještaj o pregovorima dra. Weizmanna u Americi i o navodnim prijedlozima američkih necijonista. Kako smo sa službene strane obaviješteni, nijesu navodi g. Levite autorizovani a u mnogim tačkama i nijesu ni ispravni. Egzekutiva smatra, da joj je dužnost, da Akcijonom komiteju, koji je sazvan za 17. juna, dađe o toku pregovora točan izvještaj. Žalosno je stoga, kad odgovorni cijonisti, pa ma vođeni i najboljim namjerama, bez dozvole egzekutive objelodane saopćenja, koja im nijesu dana u svrhu, da ih objelodane. Ne uzev u obzir pojedinosti, u koje se nećemo upuštati, stoji slijedeće: Američani su pripravnici, da suraduju u Jewish Agency, no ne drže poželjnim, da ponajprije dodje neko prelazno stanje, za kojeg bi necijonisti u jednom concilu imali samo savjetodavnu funkciju. Oni žele, da preuzmu dio pune odgovornosti u Jewish Agency i kod izgradnje domaje za židovski narod. Prema tome oni predlažu, da se obrazuje concil od 150 članova, koji će polovicom sačinjavati cijoniste, a polovicom necijonisti. Cijonističke zastupnike izabrat će cijonistički kongres, a necijonističke delegirat će pojedine zemlje, već prema broju židovskog pučanstva i Keren Hajesod plaćalaca. Na taj način došlo bi na Američane kojih 40% sveukupnih delegata, a ne kako g. Levite kaže 40 od 75. Američke delegatke izabrat će panamerička konferencija američkih necijonista. Preduvjet američkog prijedloga, kako se to samo po sebi razumije, je obveza, da će u Jewish Agency udružene grupe sabrati novac, potreban za obnovu Palestine.

Na izjave g. Levite odgovorio je u »Najer Hajntu« g. Grünbaum člankom pod naslovom »Nov obrat«. U članku pozdravlja prijedlog Američana i izjavljuje, da je ovaj prijedlog bliži zahtjevima cijonističke organizacije od sviju kompromisnih rezolucija kongresa i Akcionog komiteja. G. Marshal pokazao je odlučnost kod provedbe velike misli, a ova odlučnost falila je cijonist, egzekutivi. Mišlimo, da je g. Grünbaum u historičkom dijelu svog članka u bludnji. Akoprem opozicija još od 13. kongresa neprekidno okrivljuje egzekutivu, da u Jewish Agency hoće dovesti samo notable, nije to ipak nikada bila namjera egzekutive. Egzekutiva, a prije svega dr. Weizmann, nastojali su da za ideju obnove Palestine u prvom redu predobu ličnosti, uplívne u američkom židovstvu, jer ove u neku ruku predstavljaju ključ američkog židovstva. Uvijek se je namjeravalo, da se u danom času sazove konferencija, koja bi imala biti čim više reprezentabilna. Kraj sadanjih prilika nije bilo na žalost moguće, da se sazove svjetski židovski kongres, kakogod mi svi to željeli, jer ovaj kongres ne bi imao onaj stepen reprezentativnosti, koji je garancija za učestvovanje židovskog naroda u svim njegovim slojevima. Bilo je stoga potrebno, da se prilagodimo osebnim potrebama svake zemlje, pa smo i u Americi morali počti tim putem.

Prilike u Americi brže su dozrijele, nego su to mnogi od nas mislili. Dvije su sile, da se poslužimo riječima Sokolovljevim, pospješile ovaj razvoj i to: Erec Izrael i dr. Hajim Weizmann, Prva sila, Erec Izrael, djelovala je na mnoge američke posjetioce u Palestini. Karakteristični primjer za to su izjave Feliksa Warburga, predsjednika Joints, koji još do nedavno nije htio da čuje o cijonizmu, a sad ga je Palestina naučila, da vjeruje u oštvarenje narodne domaje. Druga sila bio je dr. Weizmann, koji je neumornim radom i propagandom, kakove u cijonizmu još nije bilo, nastojao, da američko židovstvo zainteresuje za našu stvar. Rezultat već vidimo, no nitko ne zna, kako će se cijela stvar završiti i koje će plodove donijeti za Palestinu. Znamo samo jedno: uspije li nam, da sve ove židovske sile koncentriramo kod rada oko obnove naše narodne domaje, tad će ova biti ostvarena još za naše generacije i to ne samo na papiru, već i u zbilji. Nesumnjivo je, da bi ovakav razvoj stvari

revolucionarno djelovao na židovstvo dijaspore i da bi uzajamno djelovanje između Palestine i Galuta, što ga već danas zapažamo, stvorilo epohu narodne jakosti i stvaranja.

Odlučna sila, koja u tom razvitku djeluje, je cijonistička organizacija. Ako promotrimo prijedlog Američana, tad nam mora biti jasno, da će onih 50%, što ih stavlja cijonistička organizacija, biti odlučujući i vodeći faktor u Jewish Agency. Potrebno je stoga, da se cijonistička organizacija konsolidiše, i da prestanu beskorisne unutarnje partijske borbe, na koje se troše ponajbolje naše sile. U tom pogledu držimo Grünbaumov članak povoljnim i radosnim simptomom. Pokazuje veliko rezumiranje za realnost i dokazuje, da kraj malo dobre vođe u cijonističkom taboru, bar u glavnim pitanjima naše buduće politike, može doći do punog sporazuma. Samo je jedan preduvjet za to potreban. Mora se uspostaviti povjerenje unutar cijonističkih redova. I gosp. Grünbaum mora da vjeruje, da nitko ne namjerava cijonističku stvar »izdati« notablama, i da radi cijonističkih vodja, kako da za saradnju predobu i necijonističke krugove, slijedi jedino iz želje, da što prije vidimo realizovanu narodnu domaju, čime bi cijonističku stvar oćahali na nabolji način, k o j i j e u o p ć e m o g u ć . No ne smijemo misliti, da su time prebrođjene sve poteškoće. Nasuprot, prime li, ili ne prime li kongres i akcioni komitej prijedloge Američana, svakako će Jewish Agency i druge akcije, koje su u vezi s obnovom Palestine, stvoriti još mnoge poteškoće, koje će na nas cijoniste stajati najteže zahtjeve. Bila bi velika sreća, kad bismo ovim teškoćama suprotstavili jedinstveni front, svijesni, da će cijonistička ideja konačno ipak morati da pobijedi.

Iz židovskog i cijonističkog svijeta

Jedan predlog njemačke narodno-socijalističke frakcije. Njemačka narodno-socijalistička frakcija u Reichstagu zaključila je podnijeti prijedlog glede stvaranja posebnih židovskih prava. Taj zaključak oslanja se na program, koji se sastoji od 65 paragrafa iz kojih vađimo ovo:

Židovi stavljaју se pod pravo stranaca. U svim službenim aktima ima se oznaka »Židov« ili kod krštenih »Židovski kršćanin« dodati imenu i naknadno provesti kod svih ureda. Kao Židovi smatraju se sve osobe, čiji su predji do 11. marta 1822. pripadali kojoj mojsijevačkoj vjerskoj zajednici.

Inozemni Židovi ne smiju doći u Njemačku. Oni, koji se nalaze u Njemačkoj, moraju je ostaviti u roku od 4 tjedna. Njihov imetak pripada državnoj blagajni. Ako se njemački Židovi iseljuju, tad im imetak pripada, ako iznaša 100.000 maraka do polovice, kod 500.000 do dvije trećine, preko 1.000.000 do četiri petine onoj saveznoj državi, gdje su stanovali.

Od svih javnih ureda i zvanja kao i zvanja odvjetnika, upravitelja kazališta i kina isključeni su Židovi. Liječničko zvanje mogu vršiti samo kod Židova. Ne posjeduju aktivno ni pasivno izborno pravo. Ne pripuštaju ih se vojnoj službi, a umjesto toga plaćaju vojni porez. Njemačke škole i sveučilišta ne smiju primati Židove. Novine, kod kojih saraduju Židovi i koji su u njihovome posjedu moraju na čelu imat jasno vidljivi Magen David.

U državnim nadležstvima, plinarama, električnim centralama, vodovodima, željeznicama i parobrodskim društvima ne smiju Židovi biti namješteni. Zemljište se u buduće ne smije prodavati Židovima. U trgovačkom registru ima se označiti kod imena vlasnika da su Židovi. U svim dućanima, čiji su vlasnici Židovi, treba da je na tvrdi jasno vidljivi Magen David. Židovi plaćaju dvostruko toliko poreza, koliko Nijemci. Sve odredbe za Židove, vrijede i za one nežidove, koji se priključuju Židovima kao zaštitna trupa.

Prijenos sjedišta cijonističke egzekutive.

Zadnji govor Lipskijev na sjednici američke cijonist, egzekutive i njegov prijedlog, da se sjedište egzekutive prenese u Jerusolim, naišli su na veliki interes u Palestini. Glücksohn, redaktor »Haareca«, radosno je pozdravio ovaj prijedlog, no ipak pozivlje na oprez radi pretjerivanja s druge strane. Palestina bi mogla osvježiti život cijonističke organizacije, no ne bi mogla njime upravljati. Radovi oko nacionalne propagande i organizacije ne mogu se voditi iz Palestine. Centar u galutu mora da ostane još zbog zastupstva cijonizma kod engleske vlade i

ostalnih naroda svijeta. Nikako ne možemo da napustimo svoj dualizam.

Feliks Warburg izražuje svoje priznanje Keren Hajesodu. 100.000 dolara za jerusolimsku univerzu. Predsjednik Joints, Feliks Warburg, objelodanio je Shatement, u kojem se pohvalno izrazuje o Keren Hajesodu i radu cijonista u Palestini. Među ostalim kaže: »Oni, koji za K. H. doprinašaju, mogu biti uvjereni, da im se doprinosi upotrebljavaju u svrhe, u koje su namijenjeni. K. H. kultivirao je velika zemljišta, izgradio mnogo zemlje, pomogao i unapredio koloniste i poduzeća. Bez K. H. mnogo se toga ne bi moglo učiniti. Napor i rad u Palestini nije samo namijenjen gradnji cesta i gospodarstvu. Željimo li, da u Palestini stvorimo novo židovsko društvo, tad mu za bazu moramo dati specifično židovsku kulturu. Ja i gdja Warburg zaključili smo, da hebrejskoj univerzi u Jerusolimu stavimo na raspolaganje 100.000 dolara.

Židovski sindikati Amerike sabrali su dosada 60.000 dolara za Palestinu. Kako voda sindikalne kampanje, Max Pine, javlja, sabrao je sindikat udruženih židovskih radnika Amerike u svojoj palestinskoj kampanji 60.000 dolara. Od tog je uplaćeno 27.000 u gotovom, a 17.000 u plegesima. Zaključeno je, da se žid. radnicima Palestine krajem maja doznači prvih 25.000 dolara. Krajem svakog mjeseca doznačivat će se daljnji iznosi u istoj visini.

Osnivanje tvornice cigareta u Americi za preradu palestinskog duhana. Veleindustrijalac Samuel Lubliner iz Berlina, koji je — kako je poznato — pokupovao čitavu ovogodišnju žetvu galilejskog duhana, dovršio je nedavno sve pripreme oko osnivanja fabrike cigareta na preradu palestinskog duhana. Ovih dana otposlat će se svi za tu svrhu potrebni strojevi u pratnji tehničkog personala u Newyork.

Gosp. Ab. Golberg, poznati američki cijonistički voda, koji se upravo vratio iz Palestine i koji je tamo proučio duhansko poduzeće, određen je povjerenikom, te je dobio punomoć za izvršenje ove po Palestini toliko važne akcije.

Ujedno je g. Lubliner s g. Golbergom, zastupnikom »Cion Commonwealth-a«, koja baš sada namjerava u blizini Tel-Aviva stvoriti novu naseobinu, sklopio je sporazum, po kojem se obvezuje duhanske proizvode ove naseobine preuzimati, pod istim uvjetima, kako je to učinio kod kolonista iz Galileje.

Engleski i talijanski kraljevski par posjetili su palestinski paviljon na britskoj državnoj izložbi. Engleski kraljevski par posjetio je u pratnji talijanskog kraljevskog para, princa Umberta te princeze Mafalde britsku državnu izložbu te su tom prilikom pogledali i palestinski paviljon Kraljevskim parovima predstavljeni su vojvoda Devonshire, Sir Alfred Mond, upravitelj paviljona Major R. R. Little, W. S. Cohen, A. Sefi, Digby Soloman Josip Cowen. Dr. Weizmann nije mogao da prisustvuje, jer je još umoran od svog američkog putovanja.

Nakon što su se upisali u knjigu posjetilaca, prošetala su se Veličanstva paviljonom te su pokazali osobiti interes za izložbu palestinske vlade i cijonističke organizacije.

Divili su se uzorcima palestinske umjetnosti i umjetnog obrta. Kraljica primila je kao poklon sa strane židovske ženske lige za kulturni rad u Palestini dva rupčića od čipaka. Razgledala je i izložbu »Pardes«, zadruge sadilaca narandža u Jafi te je pohvalila ukusne plodove. Kraljevsko društvo pogledalo je onda paviljon društva »Pro Jerusolim«, koje je ondje izložilo model jerusolimskog hrama, te je saslušalo tumačenje upravitelja izložbe. Kraljevima predana je fotografija ovog modela, a kraljici Mary jedan buket. Talijanski se kralj vrlo zanimao za jemenitske zanatlije, koje mu je prikazao major Little.

Kraljevsko je društvo uzelo lunch u britskom državnom paviljonu. Dessert stavilo je na raspolaganje društvo »Pardes«, a sastojao se od jafajskih narandža, koje je pružao jedan malešni palestinski paž u srebrnoj košari.

*

Palestinski je paviljon temeljito reorganiziran, a i u općoj grupaciji mnogo toga je poboljšano i poljepšano. Osobito se ističe izložba Palestine Jewish Colonisation Association, koje prikazuje gospodarske predmete izložbe »Pardesa«, Palestine Wme Co, Jerusolimske tiskare i t. d.

Keren Hajesod u Capetownu. Unutar 15 časa sabrano 6300 funti. D. Aleksander Goldstein prispio je u Capetown, gdje su ga dočekali entuzijazmom. Pozdravio ga gradonačelnik Capetow-

na, a u odsutstvu ministra predsjednika pozdravio ga ispred vlade general Smuds. U svom pozdravnom govoru rekao je, da južnoafrička vlada nikada nije tajila svoje simpatije za osnutak židovske narodne domaje u Palestini. Uvjeren je, da će misija dra. Goldsteina u stvari K. H. biti uspješna i da će južnoafričko židovstvo preuzeti svoj dio kod izgradnje židovske narodne domaje u Palestini. Ispred židovskoga pučanstva poluotoka pozdravio je dra. Goldsteina rev. A. P. Bender.

Capetownski K. H. odbor učinio je energične pripreve za intenzivnu sabirnu akciju. Kampanja je započela 11. maja jednom velikom skupštinom, na kojoj je govorio dr. Goldstein.

U čast dra. Goldsteina priredjen je banket, na kojem se unutar 15 časaka sabralo 6.300 funti. Kod banketa učestvovalo je 60 vodećih ličnosti capetownske židovske općine. Predsjedao je predsjednik južno-afričke cionističke organizacije, Morris Aleksander.

Keren Hajesod konferencija u Letlandiji. U Rigi održana je K. H. konferencija za Letlandiju, kod koje je prisustvovao i delegat londonskog K. H. direktorija, Dašalit, koji je time preuzeo vodstvo rada u Letlandiji. Dešalitov govor, koji je po formi i sadržaju bio sjajan, vrlo se dojmljivo sviju prisutnika, Nacrt, što ga je g. Dašalit za letlandsku K. H. kampanju predložio primljen je u načelu. Zaključen je osnutak posebnog časopisa za palestinski rad. Predsjednikom letlandskog Keren Hajesoda izabran je rabin Nurock.

Iz Palestine

Pesah u Jerusolimu. Cionistički centralni organ »Haolam« (London) piše:

Sve se vijesti slažu u tome, da se je raspoloženje u zemlji u zadnje vrijeme neobično diglo. Lijepo proljeće, bolji izgledi u ekonomskom svijetu, padanje broja nezaposlenih i prije svega velika bujica turista doprinelo je mnogo boljemu raspoloženju. Općenito se govori, da u Jerusolimu moguće već kroz stojeća nije bilo ovakvog Pesaha. Zgrnuše se amo Židovi sa svih strana svijeta, duh hodočasnika. Alej regel nanovo se probudio. Danas imaju hodočasnici savim drugu zadaću nego nekada: pred njihovim očima lebdi nada i velika zadaća. Gledaju rad u stvaranju narodne domaje, gledaju kolosalan napredak zadnjih godina, ali i shvaćaju, što sve manjka i kako još mnogo preostaje da se učini za židovski narod. Palestina je u istinu centar cijelog poslijeratnog židovstva. Cijelo židovstvo odgovorno je za ono, što se tamo zbiva, i cijeli svijet sudi u sve većoj mjeri Židovstvo po njegovim djelima u Palestini. Mi već danas gledamo živo djelovanje ovoga centra na sve dijelove našeg naroda. Do sada je u židovskoj duši djelovala samo misao uskrnuća, no danas je ovo uskrnuće činjenica. Palestina znači novu epolu u razvitku našeg nacionalnog pokreta, budući da je sada dana mogućnost, da se galutsko židovstvo dovede u užu kontakt sa Palestinom. Mi smo osvjedočeni, da su se mnogi posjetioci Palestine odlučili da svoju budućnost vežu sa zemljom. Svi, koji su se vratili sa svog prošetnog putovanja, sasvim su promijenjeni. Donijeti će vijesti u sve ulice, u kojima stanuju Židovi, donijet će narodu novu volju i nade. Ojačat će spoznaju, da se Palestina može samo s pomoću Židova podići, da Palestina Židovima mnogo daje i da će dati više, nego što od Židova prima. Svaki Židov neka plaća svoj maaser. Palestina vratiti će maaser deseterostruko.

Pitanje Ruthenbergove koncesije pred House of Lords. Dne 28. maja izvjestio je državni podsekretar za kolonije, Lord Arnold, o Ruthenbergovoj koncesiji. Ovaj izvještaj uslijedio je na pitanje lorda Raglana, da li je Ruthenberg ispunio uvjete, pod kojima mu je koncesija podijeljena; koje je radove do sada zbilja izvršio i da li su se morale poduzeti prisilne mjere, da se omogući nabavak zemljišta za uređenje projekta.

Lord Arnold izjavio je, da već važi koncesija o opskrbi jafajskog okruga električnom strujom i to po Jaffa-Electric Co. Tek pred kratko vrijeme izvjestio je High Commissioner, da društvo posluje na zadovoljstvo konzumenata i da korektno ispunjuje sve uvjete i rokove sadržane u koncesiji. Momentano opskrbljuju se Jafa i Tel Aviv električnom strujom za privatne i industrijalne svrhe, rasvjetu i opskrbu vodom. I Petah Tikva dobit će struju i to ili preko stanice u Tel Avivu ili preko hidroelektrične centrale na rijeci Andža. Pomenuta centrala sastoji se od dvaju Dieselmotora svaki po

1000 KS. Od Jafe i Tel Aviva rasprostiru se podzemni kabeli za visoku napetost u duljini od 5 km, koji vode struju do pet porednih stanica i transformatora. Od Jafe do Sarafenda postavljen je vod za visoku napetost, dug 18 km, koji opskrbljuje električnom nekoliko mjesta na jugu jafajskog sreza. Za kratko vrijeme bit će i treći Dieselmotor montiran. Lord Arnold izjavio je nadalje, da je na svojoj velikoj radost saznao, da arapska općina u Jafi i arapsko pučanstvo još od oktobra 1923. troše struju jafajske centrale. U Tel Avivu imade 184 uličnih svjetiljaka, u Jafi 126. Privatnih konzumenata imade u Tel Avivu 800, u Jafi 260.

Što se tiče velike Jordanske koncesije, stvari stoje malo drugačije. Prema ugovoru s gospodinom Ruthenbergom imalo bi se osnovati društvo s glavnicom od barem 1.000.000 funti, od kojeg se najmanje 200.000 funti mora uplatiti u gotovom. Ako se ti uvjeti ispune, podijelit će mu se koncesija. U dogovoreno vrijeme zbilja je zatražena koncesija i on je zadovoljan, da postoji društvo, koje imade toliki novac. Koncesija još nije dana, no dat će se u najskorije vrijeme. Pod tim prilikama, Palestine Electric Corporation, kojoj se bi koncesija imala podijeliti, još ne mora da vrši uvjete koncesije. No ipak se uza sve to pokazao veliki napredak, s kojim je High Commissioner vrlo zadovoljan. Tehnička istraživanja o uredbama, koje bi se imale izgraditi na Jordanu, dovršene su, nacrti su predani Colonial Off'ccu i ovaj će ih odobriti, nakon što će ih njegovi inženjeri ispitati. Prema tome postoje u Palestini dvije koncesije, a ne jedna. Ove koncesije predstavljaju nam najveći pokušaj, kako da se iskoriste prirodne snage zemlje.

Pregovori, kako da se nabavi zemljište potrebno za uredbu, su u toku, a primljeni su i oferti o potrebnim strojevima i materijalu. Radovi će započeti čim će se nabaviti dovoljno zemljišta, pa se nadamo, da će se to zbiti još tijekom ove godine. Medjutim će velik dio rada obaviti pomoćne centrale u Jafi i Tiberiasu. U Haifi je već kupljeno zemljište za centralu i transmisioni uređaj. Planovi za centralu već su dogotovljeni, isto i projekt za električnu mrežu. Željezne konstrukcije za centralu i strojevi kupljeni su u Engleskoj. Očekuje se, da će centrala u Haifi već na godinu početi proizvodnjom struje. I za centralu u Tiberiasu kupljeno je već zemljište. Potrebni strojevi i materijali već su u Palestini, a i s upravom grada dovršen je sporazum, kako da se grad opskrbi strujom. Što se tiče Jerusolimske centrale pripremljeni su planovi još u god. 1921.; no nije ih se moglo provesti radi protesta jednog drugog društva, koje mađe još predratne koncesije. Palestine Electric Co ne može se dakle okrivljivati zbog zakašnjenja. Kako je obaviješten, iznašat će troškovi sviju uredba oko 750.000 funti, od tog na strojeve i materijal, što se imadu uvesti u Palestinu, otpada 300.000 funti. Izgledi, da će se pretežni dio kupnja plasirati u Engleskoj. Koliko je njemu poznato, nigdje se nijesu, bilo od kupnje zemljišta ili gradnje uredba, upotrijebile prisilne mjere.

Na daljnje pitanje lorda Raghana odgovorio je lord Arnold, da ne postoje nikakove difference između arapske općine u Jafi i električne centrale.

Finansiranje Ruthenbergovog projekta. Kako »Jewish Chronicle« javlja, Ruthenbergov projekt financiraju četiri grupe to: barun Edmond Rothschild, Jewish Colonial Trust u Londonu, londonski Economic Board for Palestine i jedna američka grupa, koju sačinjavaju Reconstruction Committee Jointa akcijoner Palestine Development Concila.

Jedan dio potrebnog kapitala nasmoći će se oblicijama, koje su deponovane kod jednog oficijelnog britskog agenta.

Američko učestvovanje iznaša oko 500.000 dolara, od toga otpada na Jointov Reconstruction Committee 200.000 dolara. Palestine Development Co. prodala je svojim supskribentima trustcertifikate, da udovolji svojim obvezama. Prvi su na listini supskribenata justice Louis D. Brandeis, S. Rosenbloom, Pittsburgh, i Louis Horowitz, New-York, od kojih je svaki pristupio s 25.000 dolara.

Na zemljištu Narodnog Fonda imade 32 kolonije. Kolonizacioni departman objavio je interesantne podatke, iz kojih se razabire, da je dosada na zemljištu Narodnog Fonda osnovano 32 kolonije. Broj radnika u tim kolonijama iznaša 1886, a broj pučanstva 2485. Prošle godine bio je broj radnika 1319, spram 1886 ove godine. Kultivirana zemlje obuhvaća 54.211 dunama, dok je lane iznašala 32.0995 dunama. Na svakog radnika otpada 28.74 dunama, 14 od ovih kolonija nalaze se u Emeku.

Iz jerusalimske biblioteke. Veliki napredak malim sredstvima. Keren Hajesod stvorio je u Palestini relativno čednim sredstvima mnoga poduzeća, koja su za zemlju ipak od velike blagodati. Medju njima se najviše ističe Narodna i sveučilišna biblioteka u Jerusolimu. Keren Hajesod doprinjeo je za biblioteku od 1. I. do 1. VI. o. g. 375 funti. Iznos ovaj ne dostaje, da se pokrije budžet potreban za modernu znanstvenu biblioteku u Palestini. Time da Keren Hajesod pokriva najpotrebnije izdatke, osiguran je normalni rad biblioteke. Omogućeno joj je time, da uz pomoć svojih prijatelja, poveća broj svojih knjiga, da ih svrsta i katalogizira i da tako stvori bazu za znanstveni život u Palestini. Zadaća je to, koja obzirom na blisko otvorenje sveučilišta, biva sve prešnja. Biblioteka zabilježila je od 1. I. do 1. IV. porast od 2656 djela u 3959 svezaka pa je 1. aprila ukupni broj knjiga iznašao 63.494 djela i 76.018 svezaka. Broj čitača iznašao je 9594.

Biblioteka očekuje u skoro vrijeme velike darove. Varšavskom odboru je uspjeo, da biblioteci pribavi knjige, što ih je pokojni osnivač biblioteke, dr. Josip Hazanović, za vrijeme rata sabrao i u Bialostocku sačuvao. Tih knjiga imade nekoliko tisuća, a nalaze se u Varšavi, odakle će se prevesti u Jerusolim. Troškove ostavštine ovog cioniste, koji spada medju ponajbolje naše muževe, snašat će Keren Hajesod.

Od osobitog značenja za znanstveni život Palestine je glasilo, što ga pod imenom »Kirjat Sefer« biblioteka svake četvrt godine izdaje. Prvi broj ovog glasila već je izišao. Redaktori su dr. Bergmann i profesor Pick. Suradjuju jerusolimski učenjaci S. Assof, B. Dinaburg, L. A. Mayer, G. Scholem i A. Tauber. Za duševni razvitak Palestine značajno je, da su svi ovi učenjaci do jednoga tek pred tri godine došli u Palestinu. Novo će glasilo iznijeti popis sviju knjiga i časopisa, što u Palestini na bilo kojem jeziku izlaze. Glasilo sadržaje još bibliografiju, judačke, što u inozemstvu izlaze te će tako predstavljati vezu sa židovskom znanošću u inozemstvu. Veći dio sveska sadržaje reprodukciju rukopisa, koje posjeduje biblioteka. Akoprem Keren Hajesod ne financira časopis, već se troškovi podmireju iz privatnih sredstava, ipak je Keren Hajesod omogućio ostvarenje ovakvog znanstvenog poduzeća u Palestini, jer je uz njegovu pomoć reorganizovana biblioteka i osiguran njen razvitak.

Proizvodnja zrcala u Palestini. Dva tvorničara zrcala iz Lodza došla su prije nekoliko tjedana u Tel Aviv s namjerom, da ondje stvore poduzeće za proizvodnju zrcala. Izgledi su povoljni. Dio potrebnih strojeva i alata već je prispio te će za koji dan biti montiran. Radom će se započeti u najskorije vrijeme.

Iz Jugoslavije

Iz sjednice Radnoga Odbora. Radni je Odbor na svojoj sjednici od 11. o. mj. rješavao o tekućim agendama, a zatim se pretresla tehnička pitanja Saveznog Vijeća, nakon čega izvješćuje haluc Drago Altmann o stanju pregovora radi kupnje zemljišta za jugoslavensku halučku farmu s K. K. L. te ističe, da postoje razne mogućnosti, a danas se još ne možemo definitivno odlučiti za ijedan od predloženih kompleksa. Na koncu ove zadnje sjednice srdačno su se oprostili članovi Radnoga Odbora od svoga predsjednika.

ŠEKELSKA AKCIJA U GOD. 5684.

Mjesto	br. šekalim	Iznos
Banja Luka	85	1.765
Beograd (djelom. obračun)	836	11.220
Bijeljina	90	1.860
Bihać	22	415
Bitolj	740	2.000
Bjelovar (djelom. obračun)	85	610
Brčko	51	—
Brod na Savi	99	2.150
Čakovac	20	—
Daruvar	46	515
Debeljača	13	465
Derventa	—	—
Djakovo	25	390
Doboj	12	—
Dubrovnik	35	—
Gradačac	7	130
Glina	7	500
Grubišno polje	6	220
Hercegovac	5	210
Jajče	13	125

10. Organizacijom bi upravljao jedan izvršni odbor, koji je sastavljen od po jednoga delegata iz sviju filijala.

11. Odlučeno je, da se najaktivnije agituje za sve fondove i cionističke ustanove te tražiti od ovih posljednjih da integralno ispune svoje obaveze prema organizaciji Južne Srbije, a kako bi pa ova posljednja odgovarala prema Savezu Cionista Jugoslavije.

12. Tražiti od Saveznog Odbora, da sve delegate Južne Srbije prizna na Saveznom Vijeću i ako pojedina mjesta nisu odgovorila u onoliko sumi, kolika je bila određena od strane S. C. J. kao njen prinos.

13. Izjavljive žaljenje za posljednje incidente odnoseći se na mesnu organizaciju u Sarajevu i želi, da takvi incidenti ne utiču rdjavo na pokret cionista.

14. Zahvalnošću pozdravlja vodje svjetske organizacije, želi im uspjeha u teškoj misiji, koja im je poverena, nestrpljivo očekujući, da ih vidimo na delu jedne samostalne i slobodne jevrejske države.

15. Želi pun uspeh svetskom sefardskom kongresu, koji će se uskoro održati radi stvaranja tesnije veze u kolaboraciji eskenazim i sefardim s jedne i s druge strane, da sefardim budu prepona za sporazum izmedeđu Jevreja i Arapa.

16. Poželeti je, da ovoj konferenciji sleduju mnoge druge isto tako plodne, kako bi najzad naše aspiracije postigli.

17. Konferencija se nada, da će iduća konferen-

cija biti posećena i od ostalih mesta Južne Srbije.

Biblijsko veće židovske omladine u Sarajevu. Dne 9. o. mj. održalo je kolo omladinaca prvo biblijsko veće sa vanredno lijepim sadržajem. Prvi je to pokušaj u nas, da se popularizira biblija i tako probudjuje interes za našu najveću narodnu tekovinu. Uvjereni smo, da će se u tom smjeru nastaviti i da takove priredbe ne će ostati ograničene samo na Sarajevo, već da će i omladina u drugim mjestima slijediti lijepi primjer sarajevskih omladinaca.

Keren Hajesodska akcija u Sarajevu. U Sarajevu stigao je izaslanik Keren Hajesoda, g. Salema Pazi Goldmana, da intenzivira rad za Keren Hajesod, te je naišao na srdačan prijem. U subotu, dne 31. maja, održao je predavanje u novom sefardskom hramu o »Situaciji Palestine«. Njegova je snažna riječ potresla sve slušatelje, kojima je ubjedljivo prikazao dužnost saradnje u obnovnom djelu. Svi Židovi imaju dužnost da učestvuju u tom radu. Odužiti se mogu ovoj obvezi davanjem za Keren Hajesod, al ovo davanje nema biti tek milostinja, nego žrtva. Židovski narod u ovom času ne traži darova, već narodni zajam.

U utorak dne 3. o. mj. održao je g. Goldmann još jedno predavanje u »Gradskoj bašći«. Na tome predavanju iznio je vrlo interesantne momente iz palestinskog života. Kao dobar poznavalac prilika Palestine prikazao je svu veličnu moderne jevrejske renesanse od prvih početaka pa do naših dana. I ovaj puta podsjetio je svoje slušateljstvo na dužnosti i obveze svakoga Jevrejina prema svome

narodu i pozvao je prisutne da što obilnije podupiru Keren Hajesod. Učinak tih predavanja bio je vanredan. Mnogi su odmah dali obveze, a ostale potražiti će g. Goldmann u pratnji članova kuratorija Keren Hajesoda.

Haaviv-Proljeće. Izašao je 8. i 9. broj (dvobroj) našeg dječjeg lista s obilnim sadržajem, iz kojeg ističemo slijedeće priloge: Objava na Sinaju (agada), Naranča iz Ereć Jisraela (pjesma), Učenici Johanana ben Zakaja (poučno), Tamovo putovanje (priča), Subota u raju (priča), Pad Jerušalajima (poučno), Moje ime (pjesma), Lopate (priča), U šumi (priča), Rabi Eliezer (agada), La Benevolencija (poučno), U babilonskom suzanjstvu (agada), Dvije priče, Kupanja i plivanje, i t. d. Nadalje donosi ovaj dvobroj zanimljive igre, zagonetke i slike. — Tko želi nabaviti ovaj broj (10 dinara) ili cijelo godišće, neka odmah piše na upravu. Isto tako neka obavijeste upravu svi oni, koji žele na jesen list pretplatiti. Adresa uprave: M. Weisler, Zagreb, Bakačeva ulica 5, III.

»Gideon«, glasilo jevrejske omladine Jugoslavije. Upravo sada izlazi iz štampe 8. broj ovog godišta.

ELSA SCHLESINGER SALAMON MALTZ
vjenčat će se u nedjelju 15. juna 1924. u Vinkovcima.

Šid. Bijeljina.
Umjesto svake druge obavijesti, Čestitke se primaju iza vjenčanja u templu.

Centralna Banka za Trgovinu, Obrt i Industriju d. d.

Zagreb

Jelačićev trg broj 4 (vlastita palača)
Dionička glavica: Din. 80,000.000.—
Brzjav: Centrobanka.

Telef.: Devizni odio: 3-07, 10-77, 13-33;
noćna služba: 7-78; mjenjačnica: 5-56;
kućna cen.: 2 85, 7-13, 7-96, 11-94, i 12-23.

Podružnice: Brod n/S., Djakovo, Ivanec, Karlovac, Klanjec, Krapina, Koprivnica, Maribor, Novi-Sad, Požega, Ruma, Varaždin i Vel. Trgovište. — **Afilirani zavodi:** u svim većim trgovačkim središtima Jugoslavije — **Izravne veze:** sa prvorazrednim bankama u cijeloj Europi i Americi.

Prima uloške na knjižice i na tekući račun uz najkulantniji kamatnjak — **Eskomptira** mjenice i devize — **Financira i osniva** obrtnička, trgovačka i industrijalna poduzeća — **Kupuje i prodaje** valute, devize vrijednosne papire — **Burzovne naloge** obavlja kulantno i točno — **Izdaje čekove** i kreditna pisma, te obavlja isplate na temelju akreditiva na sva tu- i inozemna mjesta.

Pomodna i manufakturna roba na malo i veliko uz povoljne cijene samo kod t. t.

MAKSO BOROVIC
ZAGREB

Strossmajerova ulica 2

Telefon 11-31 Brzjav: Mabor

Prva hrvatska veletrgovina željeza i
željezne robe

Ferdo Hirschl k. l.

Jelačićev trg 13 ZAGREB Telefon br. 279
Poslovnica: Petrinajska ulica broj 4

Preporuča svoje bogato skladište željezne robe, posudja, gospodarskih strojeva, kućnih uređaja, te sve vrste građevnih potrebština. Solidna roba, brza posluga, cijens umjerene.

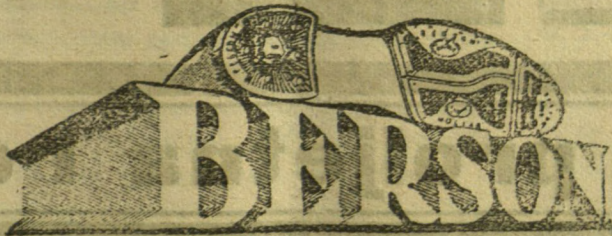
VREĆE

iz jute, tekstilita i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugallj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG

Vrhovčeva 13 ZAGREB Telefon 10-05

Kupujemo sve vrste upotrebljenih vreća uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepremakivih ponjava

**Gumene pete i
Gumene potplate**

jeftinije i trajnije su nego od kože! Najbolja zaštita protiv vlage i zime!

Tražite li elegantne cipele

za proljeće i ljeto, izvolite razgledati naše izloge i uvjerit će se o kakoočli i **jeftine cijene!**

ŠANDOR EBENŠPANGER

Skladište cipela

Ilica 2

Wiener Bank-Verein

Hrvatska podružnica Zagreb

Jurišićeva ul. 22

Brzojavni naslov: BANKVEREIN

Obavlja sve bankovne transakcije

Prva banatska fabrika makarona i testa
a. d. Veliki Bečkerek. (Banat)

Telefon 271-272

Brzojavi: Makaroni

nudja svoje nadasve dobre vrsti tjestu iz
garantovane čiste banatske krupice (gries)
po napuljskom sistemu uz najpovoljnije
cijene.

Naročito preporuča
košer šel pesah

fabrikate, koji se proizvadjaju po nadzorom bečkerečkog nadrabinata
Glavno zastupstvo za Zagreb

Makso Weiss

P A M U K A. ROMANO M O L I N O

sve vrsti i
u svim brojevima

Žuti — bijeli — farbani

ZAGREB,

Boškovićeva ulica broj 15

Brzojavi: DIANA Telefon broj 23-66

žutica platno

šifoni

vata (za poplune)

Na veliko!

Na veliko!

JUŽNO VOĆE

limuna, naranča, smokva, badema,
datulja, sultanina, malaga, itd.
uz najjeftinije cijene kod

I. Dragoner, Zagreb, Nikolićeva 4.

J. B. SOELLNERS Nachf. A. G.

REISSZEUGFABRIK
NÜRNBERG

Glavno zastupstvo za kraljevinu S.H.S.

Dioničarsko društvo

„MERKUR“

veletrgovina i konfekcija papira

ZAGREB, Ilica 31. Telef. 17-93.

„M A C H E R“

Agencija za prodaju kuća i zemljišta.

Berislavićeva 4. - ZAGREB - Telefon 16-67

Industrijalci, Banke-Bankari, Dioničarska društva,
Amerikanci, advokati, lekari, senzali, trgovci, ve-
liki i mali posjednici najprije, najlakše, najbrže,
najjeftinije, najuspješnije možete kupiti-prodati
kuće, vile, vinograde, gradilišta zemljišta, vele-
posjede, ako se obratite na opšte sa svog dobrog
glasa poznatu koncesioniranu i sudbeno proto-
koliranu tvrtku „MACHER“

Kroz decenije
poznati i pro-
kušani od ka-
trana čisti
materijal
za pokri-
vanje-
kro-
vova

RUBEROID

izoliranje
nepro-
močljivo,
trajno, liče-
nje za uzdr-
žavanje nepo-
trebno.

Uzorke besplatno šalje

Hrvatska

industrija katrana

dioničarsko društvo
u Zagrebu

Trenkova 18 - Telef. 3-64

Nudi vlastite proizvode: Krovnu
ljepenu katranisanu, ploče za izo-
liranje proti vlazi, kameno-ugljeni
katran, katranovo ulje, smolni ce-
ment, naftalin, benzol dupl. raff. i
sve ine katranove derivate, kolo-
maz, masi za strojeve i gatre itd.

Tko oglašuje - taj napreduje!

SIDRO d. d.

za trgovinu željezom Zagreb
Vlaška ul. 49. Telefon br. 69 i 21-30

Komisijono skladište tt.
Gebrüder Böhler & Co, A.-G.
Wien Berlin

Ociel za alat i konstrukcije
St. Egydy-er Eisen- und Stahlindustrie-
gesellschaft in Wien

Turplje Anker Fischer, žice i užeta od žice

Zaštitni znak

Prava

„ERENYI“-DIANA

francuska vinovica - najbolji kćni lijek
za njegu kose, usta, zuba, proti reumatizmu

Cijena male boce Din. 9
srednje „ „ 24
„ „ „ 48

Gener. zastupstvo za Jugoslaviju
JUGOPHARMACIJA D. D.
(Diana-odio)

Prilaz 12 - ZAGREB - Tel. 9-31

Prodavaoci dobivaju zantan popust. - Čuvajte se bezvrijednih patvorila.

Prispjela proljetna roba!

Razgledajte si izloge!

Salamander Ilica br. 36